Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

13 päivänä marraskuuta 2018 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Teollis- ja tekijänoikeudet – Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistaminen tietoyhteiskunnassa – Direktiivi 2001/29/EY – Soveltamisala – 2 artikla – Kappaleen valmistamista koskeva oikeus – Teoksen käsite – Elintarvikkeen maku

Asiassa C-310/17,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Arnhem-Leeuwarden ylioikeus, Alankomaat) on esittänyt 23.5.2017 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 29.5.2017, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Levola Hengelo BV

vastaan

Smilde Foods BV,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: tuomioistuimen presidentti K. Lenaerts, tuomioistuimen varapresidentti R. Silva de Lapuerta, jaostojen puheenjohtajat J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, M. Vilaras (esittelevä tuomari), E. Regan, T. von Danwitz ja C. Toader sekä tuomarit A. Rosas, E. Juhász, M. Ilešič, M. Safjan, C. G. Fernlund, C. Vajda ja S. Rodin,

julkisasiamies: M. Wathelet,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 4.6.2018 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Levola Hengelo BV, edustajinaan S. Klos, A. Ringnalda ja J. A. K. van den Berg, advocaten,

– Smilde Foods BV, edustajinaan T. Cohen Jehoram ja S. T. M. Terpstra, advocaten,

– Alankomaiden hallitus, asiamiehenään C. S. Schillemans,

– Ranskan hallitus, asiamiehinään D. Segoin ja D. Colas,

– Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan P. Gentili, avvocato dello Stato,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

– Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehinään G. Brown ja Z. Lavery, avustajanaan N. Saunders, barrister,

– Euroopan komissio, asiamiehinään J. Samnadda ja F. Wilman,

kuultuaan julkisasiamiehen 25.7.2018 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2001/29/EY (EYVL 2001, L 167, s. 10) tarkoitetun teoksen käsitteen tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat Levola Hengelo BV (jäljempänä Levola) ja Smilde Foods BV (jäljempänä Smilde) ja jossa on kyse siitä, että Smilde on väitetysti loukannut Levolan immateriaalioikeuksia, jotka liittyvät elintarvikkeen makuun.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

3 Kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamista koskevan Bernin yleissopimuksen (Pariisin sopimuskirja 24.7.1971), sellaisena kuin se on muutettuna 28.9.1979 (jäljempänä Bernin yleissopimus), 1 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Ne maat, joihin tätä yleissopimusta sovelletaan, muodostavat liiton suojatakseen tekijöiden oikeuksia heidän kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiinsa.”

4 Bernin yleissopimuksen 2 artiklan 1 ja 2 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”1. Ilmaisu ’kirjalliset ja taiteelliset teokset’ käsittää kaikki kirjallisuuden, tieteen ja taiteen alaan kuuluvat tuotteet, niiden ilmaisutapaan tai muotoon katsomatta, kuten kirjat, kirjaset ja muut kirjoitukset; esitelmät, puheet, saarnat ja muut samankaltaiset teokset; näytelmä- tai musiikkinäytelmäteokset; tanssi- ja eletaiteelliset teokset; sanalliset tai sanattomat sävellysteokset; elokuvateokset, joihin rinnastetaan elokuvaamiseen verrattavalla tavalla ilmaistut teokset; piirustus-, maalaus-, rakennus-, kuvanveisto-, kaiverrus- ja kivipiirrostaiteen teokset; valokuvateokset, joihin rinnastetaan valokuvaamiseen verrattavalla tavalla ilmaistut teokset; sovelletun taiteen teokset; maantieteelliset, topografiset, rakennustaiteelliset tai tieteelliset kuvitukset, kartat, asemapiirrokset, luonnokset ja kolmiulotteiset teokset.

2. Liittomaat voivat kuitenkin lainsäädännössään määrätä, ettei teoksia yleensä tai joitakin tietynlaisia teoksia suojata, ellei niitä ole saatettu johonkin aineelliseen muotoon.”

5 Bernin yleissopimuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaan kyseisen yleissopimuksen suojaamien kirjallisten ja taiteellisten teosten tekijöillä on yksinoikeus sallia näiden teostensa millä tavalla ja missä muodossa tahansa tapahtuva toisintaminen.

6 Marrakechissa 15.4.1994 allekirjoitetun Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen, joka hyväksyttiin Uruguayn kierroksen monenvälisissä kauppaneuvotteluissa (1986–1994) laadittujen sopimusten tekemisestä Euroopan yhteisön puolesta yhteisön toimivaltaan kuuluvissa asioissa

22.12.1994 tehdyllä neuvoston päätöksellä 94/800/EY (EYVL 1994, L 336, s. 1), liitteessä 1 C olevan teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen 9 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Jäsenten tulee saattaa lainsäädäntönsä Bernin yleissopimuksen – – 1–21 artiklan ja sen liitteen mukaiseksi. – –

2. Tekijänoikeuden suojan tulee ulottua ilmaisuihin, mutta ei ideoihin, menettelyihin, toimintamenetelmiin tai matemaattisiin käsitteisiin sellaisenaan.”

7 Maailman henkisen omaisuuden järjestö (WIPO) hyväksyi Genevessä 20.12.1996 WIPOn tekijänoikeussopimuksen, joka tuli voimaan 6.3.2002. Tämä sopimus hyväksyttiin Euroopan yhteisön puolesta 16.3.2000 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2000/278/EY (EYVL 2000, L 89, s. 6; jäljempänä WIPOn tekijänoikeussopimus). Kyseisen sopimuksen 1 artiklan 4 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Sopimuspuolten tulee noudattaa Bernin yleissopimuksen 1–21 artiklaa ja sen liitettä.”

8 Saman sopimuksen 2 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Tekijänoikeussuoja ulottuu ilmauksiin; se ei ulotu ideoihin, menettelytapoihin, toimintamenetelmiin tai matemaattisiin käsitteisiin sellaisenaan.”

Unionin oikeus

Direktiivi 2001/29

9 Direktiivin 2001/29 1–4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1 artikla

Soveltamisala

1. Tämä direktiivi koskee tekijänoikeuden ja lähioikeuksien oikeudellista suojaa sisämarkkinoilla ja erityisesti tietoyhteiskunnassa.

2. Muissa kuin 11 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa tämä direktiivi ei aiheuta muutoksia eikä millään tavoin vaikuta voimassa oleviin yhteisön säädöksiin, jotka koskevat:

a) tietokoneohjelmien oikeudellista suojaa;

b) vuokrausoikeutta, lainausoikeutta ja tiettyjä tekijänoikeuden lähioikeuksia henkisen omaisuuden alalla;

c) satelliitin välityksellä tapahtuvaan ohjelmien yleisradiointiin ja niiden kaapeleitse tapahtuvaan edelleen lähettämiseen sovellettavaa tekijänoikeutta ja lähioikeuksia;

d) tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suoja-aikaa; tai

e) tietokantojen oikeudellista suojaa.

2 artikla

Kappaleen valmistamista koskeva oikeus

Jäsenvaltioiden on säädettävä, että yksinoikeus sallia tai kieltää suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa kokonaan tai osittain tapahtuva kappaleen valmistaminen on:

a) tekijöillä teostensa osalta;

– –

3 artikla

Oikeus välittää yleisölle teoksia ja oikeus saattaa muu aineisto yleisön saataviin

1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää teostensa langallinen tai langaton välittäminen yleisölle, mukaan lukien teosten saattaminen yleisön saataviin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teokset saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.

– –

4 artikla

Levitysoikeus

1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää teostensa alkuperäiskappaleiden ja niiden kopioiden levitys yleisölle missä muodossa tahansa myymällä tai muutoin.

– –”

10 Direktiivin 2001/29 5 artiklassa säädetään poikkeuksia ja rajoituksia, jotka koskevat direktiivin 2–4 artiklassa säädettyjä tekijöiden yksinoikeuksia teoksiinsa.

Unionin tuomioistuimen työjärjestys

11 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 94 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Ennakkoratkaisupyyntöön on sisällytettävä unionin tuomioistuimelle esitettävien ennakkoratkaisukysymysten lisäksi

a) yhteenveto oikeudenkäynnin kohteesta ja asiaa koskevista tosiseikoista, siten kuin ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on ne todennut, tai ainakin selostus niistä tosiseikoista, joihin kysymykset perustuvat

b) asiassa mahdollisesti sovellettaviksi tulevien kansallisten säännösten sisältö ja tarvittaessa asiaan liittyvä kansallinen oikeuskäytäntö

c) selostus niistä syistä, joiden vuoksi ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on ryhtynyt tarkastelemaan kysymystä unionin oikeuden tiettyjen säännösten tulkinnasta tai pätevyydestä, sekä ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen toteama yhteys kyseisten säännösten ja pääasian oikeudenkäynnissä sovellettavien kansallisen oikeuden säännösten välillä."

Alankomaiden oikeus

12 Alankomaiden tekijänoikeuslain (Auteurswet) 1 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Tekijänoikeus on kirjallisen, tieteellisen tai taiteellisen teoksen tekijän tai tämän oikeudenomistajien yksinoikeus julkistaa teos ja valmistaa siitä kappaleita, jollei laissa säädetyistä rajoituksista muuta johdu."

13 Tekijänoikeuslain 10 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Tässä laissa tarkoitetaan kirjallisilla, tieteellisillä tai taiteellisilla teoksilla

1) kirjoja, esitteitä, sanomalehtiä, aikakauslehtiä ja kaikkia muita kirjoituksia

2) näytelmä- tai musiikkinäytelmäteoksia

3) suullisia esitelmiä

4) tanssi- ja eletaiteellisia teoksia

5) sanallisia tai sanattomia musiikkiteoksia

6) piirustus-, maalaus-, rakennus-, kuvanveisto-, kaiverrus- ja kivipiirrosteoksia ja muita levyteoksia

7) maantieteellisiä karttoja

8) suunnitelmia, luonnoksia ja plastisia teoksia, jotka liittyvät arkkitehtuuriin, maantieteeseen, topografiaan tai muihin tieteisiin

9) valokuvateoksia

10) elokuvateoksia

11) taideteollisia teoksia ja teollismalleja

12) tietokoneohjelmia ja niiden valmistelumateriaaleja

ja yleisesti kaikkia tuotoksia kirjallisuuden, tieteen tai taiteen alalla millä keinolla tai missä muodossa tahansa ilmaistuina."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

14 Heksenkaas tai Heks'nkaas (jäljempänä Heksenkaas) on hollantilaisen vihannesten ja tuoretuotteiden kauppiaan vuonna 2007 kehittämä tuorejuustoa ja tuoreyrttejä sisältävä dippilevite. Tuotteen kehittäjä luovutti tuotteen immateriaalioikeudet Levolalle vuonna 2011 tehdyllä sopimuksella ja sai vastineeksi rojaltikorvauksen, joka on sidoksissa tuotteen myynnistä saatavaan liikevaihtoon.

15 Heksenkaas-tuotteen valmistusmenetelmälle myönnettiin patentti 10.7.2012.

16 Smilde on valmistanut tammikuusta 2014 lähtien Witte Wievenkaas -nimistä tuotetta Alankomaissa eräälle supermarkettiketjulle.

17 Levola katsoi, että viimeksi mainitun tuotteen valmistus ja myynti loukkaa sen tekijänoikeuksia Heksenkaas-tuotteen ”makuun”, ja se nosti Smildea vastaan kanteen Rechtbank Gelderlandissa (Gelderlandin alioikeus, Alankomaat).

18 Levola totesi ensin, että sen näkemyksen mukaan tekijänoikeus makuun tarkoittaa ”elintarvikkeen nauttimisen aiheuttamaa kokonaisvaikutelmaa makuaistielimissä, mukaan lukien tuntoaistin kautta suussa havaittava tunne”, ja vaati Rechtbank Gelderlandia toteamaan yhtäältä, että Heksenkaasin makua on pidettävä valmistajansa luovan henkisen työn omaperäisenä tuloksena ja siten Alankomaiden tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuna tekijänoikeudella suojattuna teoksena, ja toisaalta, että Smilden valmistaman tuotteen maku on tämän teoksen kappale. Levola vaati mainittua tuomioistuinta myös määräämään Smilden lopettamaan Levolan tekijänoikeuksien loukkaamisen ja erityisesti Witte Wievenkaas -nimisen tuotteen tuottamisen, ostamisen, myymisen ja muun markkinoille saattamisen.

19 Rechtbank Gelderland katsoi 10.6.2015 antamassaan tuomiossa, että Levolan vaatimukset oli joka tapauksessa hylättävä eikä ollut tarpeen ratkaista kysymystä siitä, voiko Heksenkaas-tuotteen maku saada suojaa tekijänoikeuden perusteella, koska Levola ei ollut ilmoittanut, mitkä Heksenkaas-tuotteen maun elementit tai elementtien yhdistelmä antavat tuotteelle sen omaperäisen ja yksilöllisen leiman.

20 Levola valitti tästä tuomiosta ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen.

21 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mielestä keskeinen kysymys pääasiassa on se, voiko elintarvikkeen maku saada suojaa tekijänoikeuden perusteella. Kyseinen tuomioistuin toteaa lisäksi, että asianosaisten ajamat kannat ovat tässä kysymyksessä keskenään täysin päinvastaiset.

22 Levolan mukaan elintarvikkeen makua voidaan pitää tekijänoikeudella suojattuna kirjallisena, tieteellisenä tai taiteellisena teoksena. Levola tukeutuu analogian nojalla muun muassa Hoge Raad der Nederlandenin (Alankomaiden ylin tuomioistuin) 16.6.2006 antamaan tuomioon Lancôme (NL:HR:2006:AU8940), jossa kyseinen tuomioistuin hyväksyi lähtökohtaisesti mahdollisuuden tunnustaa tekijänoikeus parfyymin tuoksuun.

23 Smilde katsoo päinvastoin, ettei makujen suoja ole sovitettavissa yhteen tekijänoikeusjärjestelmän kanssa, sillä tämä järjestelmä koskee yksinomaan visuaalisia teoksia ja ääniteoksia. Elintarvikkeiden alttius muutoksille ja makukokemuksen subjektiivisuus ovat sitä paitsi Smilden mukaan esteenä sille, että elintarvikkeen makua voitaisiin pitää tekijänoikeudella suojattuna teoksena. Kaiken lisäksi henkisen omaisuuden piiriin kuuluvan teoksen tekijän yksinoikeuksia ja niihin sovellettavia rajoituksia ei voida soveltaa käytännöllisesti katsoen lainkaan makuihin.

24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että Cour de cassation (ylin yleinen tuomioistuin, Ranska) on muun muassa 10.12.2013 antamassaan tuomiossa (FR:CCASS:2013:CO01205) ehdottomasti hylännyt mahdollisuuden antaa tekijänoikeussuojaa tuoksuille. Kansallisten ylimmän asteen tuomioistuinten oikeuskäytäntö Euroopan unionin sisällä siis vaihtelee siltä osin, voidaanko tuoksua suojata tekijänoikeudella, ja tämä kysymys vastaa pääasian oikeudenkäynnissä esiin tullutta kysymystä maun suojaamisesta.

25 Näissä olosuhteissa Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Arnhem-Leeuwarden ylioikeus, Alankomaat) on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) a) Onko unionin oikeus esteenä sille, että elintarvikkeen maku saa – tekijän luovan henkisen työn omaperäisenä tuloksena – tekijänoikeussuojaa? Ja erityisesti:
b) Onko tekijänoikeuteen perustuvan suojan esteenä se, että vaikka kaikkia unionin jäsenvaltioita sitovan Bernin yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleen ilmaisu ’kirjalliset tai taiteelliset teokset’ käsittää ’kaikki kirjallisuuden, tieteen ja taiteen alaan kuuluvat tuotteet, niiden ilmaisutapaan tai muotoon katsomatta’, kyseisessä määräyksessä mainitut esimerkit koskevat kuitenkin vain luovan työn tuloksia, jotka voidaan havaita näkemällä ja/tai kuulemalla?
c) Ovatko elintarvikkeen (mahdollinen) alttius muutoksille ja/tai makukokemuksen subjektiivisuus esteenä sille, että elintarvikkeen makua voidaan pitää tekijänoikeudella suojattuna teoksena?
d) Onko direktiivin [2001/29] 2–5 artiklassa säädetty yksinoikeuksien ja rajoituksien järjestelmä esteenä sille, että elintarvikkeen maku saa tekijänoikeussuojaa?

2) Mikäli ensimmäisen kysymyksen a kohtaan vastataan kieltävästi:
a) Mitä edellytyksiä elintarvikkeen maun tekijänoikeussuojaan sovelletaan?
b) Koskeeko maun tekijänoikeussuoja vain makua sellaisenaan vai (myös) elintarvikkeen valmistusohjetta?
c) Mitä väitteitä sen osapuolen, joka loukkausta koskevassa oikeudenkäynnissä väittää luoneensa elintarvikkeen tekijänoikeudella suojatun maun, on esitettävä? Riittääkö, että kyseinen osapuoli esittää oikeudenkäynnissä elintarvikkeen tuomioistuimelle, jotta tuomioistuin voi sitä maistamalla ja haistamalla itse arvioida, täyttääkö elintarvikkeen maku tekijänoikeussuojalle säädetyt edellytykset? Vai onko vaatimuksen esittäneen osapuolen (mahdollisesti myös) annettava kuvaus makuyhdistelmän ja/tai valmistusohjeen luovista ratkaisuista, joiden perusteella makua voidaan pitää tekijän luovan henkisen työn omaperäisenä tuloksena?
d) Miten tuomioistuimen on loukkausta koskevassa oikeudenkäynnissä vahvistettava, vastaako vastaajan elintarvikkeen maku kantajan elintarvikkeen makua siten, että kyseessä on tekijänoikeuden loukkaus? Onko tässä yhteydessä ratkaisevaa (muun muassa), että molemmista mauista saadut kokonaisvaikutelmat ovat samankaltaisia?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Tutkittavaksi ottaminen

26 Smilde väittää, että käsiteltävän ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuvat, koska pääasiassa tehty valitus on joka tapauksessa hylättävä. Levola ei sen mukaan nimittäin ole täsmentänyt, mitkä seikat tekevät Heksenkaasista tekijänsä luovan henkisen työn omaperäisen tuloksen.

27 Tässä yhteydessä on palautettava mieleen, että yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Kun esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimen on siis lähtökohtaisesti ratkaistava ne (tuomio 10.3.2009, Hartlauer, C-169/07, EU:C:2009:141, 24 kohta ja tuomio 1.7.2010, Sbarigia, C-393/08, EU:C:2010:388, 19 kohta).

28 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan olettamana näet on, että kansallisen tuomioistuimen niiden oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen perusteella, joiden määrittämisestä se vastaa ja joiden paikkansapitävyyden selvittäminen ei ole unionin tuomioistuimen tehtävä, esittämillä unionin oikeuden tulkintaan liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisun kannalta. Unionin

tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio 24.6.2008, Commune de Mesquer, C-188/07, EU:C:2008:359, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 21.5.2015, Verder LabTec, C-657/13, EU:C:2015:331, 29 kohta).

29 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämien tietojen perusteella ei kuitenkaan voida katsoa, ettei esitetyillä kysymyksillä ole mitään yhteyttä pääasian tosiseikkoihin tai kohteeseen tai että kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen. Pelkästään se seikka, että asiaa ensimmäisenä oikeusasteena käsitellyt tuomioistuin, jonka ratkaisu on riitautettu ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa, katsoi viimeksi mainitusta tuomioistuimesta poiketen voivansa ratkaista käsiteltäväkseen saatetun oikeusriidan ratkaisematta esikysymystä siitä, voiko elintarvikkeen maku saada suojaa tekijänoikeuden perusteella, ei voi johtaa toisenlaiseen päätelmään.

30 Lisäksi on todettava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on esittänyt unionin tuomioistuimelle unionin työjärjestyksen 94 artiklan mukaisesti ne tosiseikat ja oikeudelliset seikat, jotka ovat tarpeen, jotta se voi antaa vastauksen esitettyihin kysymyksiin.

31 Esitetyt kysymykset on näin ollen otettava tutkittaviksi.

Ensimmäinen kysymys

32 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiiviä 2001/29 tulkittava siten, että se on esteenä sille, että elintarvikkeen maulle annetaan tekijänoikeussuojaa tämän direktiivin perusteella ja että kansallista lainsäädäntöä tulkitaan siten, että siinä annetaan tekijänoikeussuojaa tällaiselle maulle.

33 Tältä osin direktiivin 2001/29 2–4 artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden on säädettävä tietyistä tekijöiden yksinoikeuksista teoksiinsa, ja sen 5 artiklassa ilmaistaan joukko näitä yksinoikeuksia koskevia poikkeuksia ja rajoituksia. Direktiivissä ei millään tavoin nimenomaisesti viitata jäsenvaltioiden oikeuteen määrittää teoksen käsitteen merkitys ja soveltamisala. Kun otetaan huomioon sekä unionin oikeuden yhtenäistä soveltamista että yhdenvertaisuusperiaatetta koskevat vaatimukset, tätä käsitettä on näin ollen tavallisesti tulkittava koko Euroopan unionissa itsenäisesti ja yhtenäisesti (ks. vastaavasti tuomio 16.7.2009, Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, 27 ja 28 kohta ja tuomio 3.9.2014, Deckmyn ja Vrijheidsfonds, C-201/13, EU:C:2014:2132, 14 ja 15 kohta).

34 Tästä seuraa, että elintarvikkeen maku voi saada tekijänoikeussuojaa direktiivin 2001/29 perusteella ainoastaan, jos tällainen maku voidaan luokitella tässä direktiivissä tarkoitetuksi teokseksi (ks. analogisesti tuomio 16.7.2009, Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

35 Tältä osin aineiston luokitteleminen direktiivissä 2001/29 tarkoitetuksi teokseksi edellyttää kahden kumulatiivisen edellytyksen täyttymistä.

36 Yhtäältä aineiston on oltava omaperäinen siinä mielessä, että se on tekijänsä luovan henkisen työn tulos (tuomio 4.10.2011, Football Association Premier League ym., C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631, 97 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

37 Toisaalta direktiivissä 2001/29 tarkoitetuksi teokseksi voidaan luokitella vain elementtejä, joita voidaan pitää ilmauksena tällaisesta luovasta henkisestä työstä (ks. vastaavasti tuomio 16.7.2009, Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, 39 kohta ja tuomio 4.10.2011, Football Association Premier League ym., C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631, 159 kohta).

38 Tältä osin on muistutettava, että vaikka Euroopan unioni ei ole Bernin yleissopimuksen sopimuspuoli, sen on kuitenkin WIPOn tekijänoikeussopimuksen, jonka sopimuspuoli se on ja joka on tarkoitus panna täytäntöön direktiivillä 2001/29, 1 artiklan 4 kappaleen mukaan noudatettava Bernin yleissopimuksen 1–21 artiklaa (ks. vastaavasti tuomio 9.2.2012, Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, 59 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 26.4.2012, DR ja TV2 Danmark, C-510/10, EU:C:2012:244, 29 kohta).

39 Bernin yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleen sanamuodon mukaan kirjalliset ja taiteelliset teokset käsittävät kaikki kirjallisuuden, tieteen ja taiteen alaan kuuluvat tuotteet niiden ilmaisutapaan tai muotoon katsomatta. Lisäksi WIPOn tekijänoikeussopimuksen 2 artiklan ja edellä 6 kohdassa mainitun teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen 9 artiklan 2 kohdan, joka myös on osa unionin oikeusjärjestystä (ks. vastaavasti tuomio 15.3.2012, SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, 39 ja 40 kohta), mukaan tekijänoikeussuojan kohteena voivat olla ilmaisut mutta eivät ideat, menettelyt, toimintamenetelmät tai matemaattiset käsitteet sellaisenaan (ks. vastaavasti tuomio 2.5.2012, SAS Institute, C-406/10, EU:C:2012:259, 33 kohta).

40 Näin ollen direktiivissä 2001/29 tarkoitettu teoksen käsite edellyttää välttämättä tekijänoikeussuojan kohteen sellaista ilmaisua, joka avulla suojan kohde voidaan tunnistaa riittävän tarkasti ja objektiivisesti, vaikka tämä ilmaisu ei välttämättä olisikaan pysyvä.

41 On nimittäin yhtäältä huomattava, että tekijänoikeuteen luonnostaan kuuluvien yksinoikeuksien suojaa valvovien viranomaisten on voitava tietää selvästi ja täsmällisesti tällaiset suojan kohteet. Sama pätee yksityisiin ja muun muassa talouden toimijoihin – erityisesti kilpailijoihin –, joiden on voitava tunnistaa selvästi ja täsmällisesti kolmansille kuuluvat suojan kohteet. Toisaalta on tarpeen, että suojan kohteen tunnistamisprosessista suljetaan pois kaikki oikeusvarmuudelle vahingolliset subjektiiviset seikat, mikä edellyttää sitä, että suojan kohde on voitava ilmaista täsmällisesti ja objektiivisesti.

42 Elintarvikkeen maun täsmällinen ja objektiivinen tunnistaminen ei kuitenkaan ole mahdollista. Esimerkiksi kirjallisesta teoksesta tai kuva-, elokuva- tai musiikkiteoksesta – jotka ovat täsmällisiä ja objektiivisia ilmauksia – poiketen elintarvikkeen maun tunnistaminen perustuu olennaisesti makuelämyksiin ja -kokemuksiin, jotka ovat subjektiivisia ja vaihtelevia, koska ne riippuvat muun muassa kyseistä elintarviketta maistavaan henkilöön liittyvistä tekijöistä, kuten tämän iästä, ruokamieltymyksistä ja kulutustavoista sekä ympäristöstä tai asiayhteydestä, jossa elintarviketta maistetaan.

43 Elintarvikkeen maun täsmällinen ja objektiivinen yksilöiminen, jonka perusteella tämä maku voidaan erottaa muista samantapaisista elintarvikkeista, ei myöskään ole teknisin keinoin mahdollista tieteellisen kehityksen nykytilassa.

44 Näin ollen on todettava, että kun otetaan huomioon kaikki edellä todettu, elintarvikkeen makua ei voida pitää direktiivissä 2001/29 tarkoitettuna teoksena.

45 Kun otetaan huomioon edellä 33 kohdassa mieliin palautettu vaatimus teoksen käsitteen yhtenäisestä tulkinnasta unionissa, on todettava lisäksi, että direktiivi 2001/29 on esteenä sille, että kansallista lainsäädäntöä tulkitaan siten, että siinä annetaan tekijänoikeussuojaa elintarvikkeen maulle.

46 Tästä seuraa, että ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiiviä 2001/29 on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että elintarvikkeen maulle annetaan tekijänoikeussuojaa tämän direktiivin perusteella ja että kansallista lainsäädäntöä tulkitaan siten, että siinä annetaan tekijänoikeussuojaa tällaiselle maulle.

Toinen kysymys

47 Kun otetaan huomioon ensimmäiseen kysymykseen esitetty vastaus, toiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

48 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2001/29/EY on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että elintarvikkeen maulle annetaan tekijänoikeussuojaa tämän direktiivin perusteella ja että kansallista lainsäädäntöä tulkitaan siten, että siinä annetaan tekijänoikeussuojaa tällaiselle maulle.

Allekirjoitukset